

ביום החמישי תקרין הטלוויזיה את הפרק הראשון על פרשת קסטנר: האם.. מכר את נשמתו לשטן? מי רצח אותו? מה היה חלקו של הש"ב בפרשה?

מלכיאל גרינוואלד
„את קסטנר צריך לחסל“

הונגריה. היינריך הימלר, ראש הס"ס, חשב להשתמש ביהודי הונגריה כקלף לי מגע עם המערב, (הוא חלם על שלום נפרד במערב כדי להמשיך במילחמה בי מיזרח). ולכן דאג לטפח עם הוועדה ה ציונית של הד"ר קסטנר מגעים הדוקים. קסטנר הבחין מייד בסדק שנוצר בי מכוונת-ההשמדה הנאצית. הוא הרגיש כי אפשר לשאת ולתת על גורלם של יהודי הונגריה.

מיליון יהודים תמורת

10,000 משאיות

באמצע מאי 44 נקרא יואל ברנד, שותף של קסטנר בוועדה, אל אדולף אייכמן, הממונה על גירוש יהודי הונגריה למחנות ההשמדה. זו היתה תפנית במשא-ומתן. ברנד נשלח לאיסטנבול, כשבירו הצר עה נאצית להחליף מיליון יהודים תמורת עשרת-אלפים משאיות. בהצעה זו היו תלוי יות התיקוות האחרונות של יהודי הונגריה. מה גם שאייכמן הבטיח להפסיק זמנית את ההשמדה מייד לכשיקבל תשור בה עקרונות חיובית.

ההצעה הנאצית נדחתה עלידי בעלות-הברית. ברנד עצמו נאסר עלידן. קסטנר

קסטנר: הנשמה והשטן

וחבריו בוועדה בבואדאפשט ניסו להסוות את כישלון שליחותו של ברנד מפני ה גרמנים. בינתיים החל גירוש היהודים מ עריהשדה בהונגריה, בקצב ובממדים ש הדהימו את ועדת-ההצלה. קסטנר הלך לאייכמן ודרש ממנו להפסיק את הגירוש. אייכמן דחה את הדרושה.

במישפט טען עורך-הדין שמואל תמיר, סגירו של גרינוואלד, כי הפגישה בין אייכמן וקסטנר היתה נקודת-השבירה. אייכמן איים לשלוח את קסטנר לאוש וויץ, אחר-כך הגיה לו, ובכך קנה את נפשו. קסטנר השבור היה פתוח לעיסקה שהציע אייכמן.

תוך שישה שבועות הובלו למוות 400 אלף יהודים מעריהשדה. בעיצומם של הגירושים, באמצע מאי, הסכים אייכמן להתיר הצלת מאות אחדות של יהודים, ואת בחירתם הוא השאיר לוועדה, שבה היה חבר קסטנר. כך הועלתה במישפט השאלה: האומנם עלידי הצלת המעטים החששה השמדה הרובה? האם הצלת המי עוט גרמה להשתקה? האם היתה כאן קנר ניה שד"ר קסטנר היה שותף לה בודעין? כאן בא סיפורה של „רכבת הניצולים“, שנועדה להסיע יהודים אלה בחסות הנא צים אל מחוץ לתחומי הרייך השלישי. ב 4 ביולי הגיעה הרכבת למחנה ברנד בלון בגרמניה. ב 21 באוגוסט הגיעה קבר צה ראשונה של ניצולים לבאזל, וב 6 כי דצמבר הגיעו לשווייץ 1300 הנותרים. השופט בנימין הלוי קבע בפסק-דינו כי ביד ד"ר קסטנר היו הידיעות על הכנת תאי-הגאוזים באישוויץ. הפצת הידיעות היתה עשויה להפריע לפעולות-הגירוש. לפניו היו שתי דרכים: להתריע ולהזעיק או לקבל את הצלת המעטים תמורת השי תקת האמת. בקבלו את המתנה הזאת, „מכר קסטנר את נשמתו לשטן“.

האם הציל קסטנר

רבבות יהודים?

בסוף יוני 44 היו רוב רובם של מחוזות הונגריה ריקים מיהודים. אחת מנקודות-השפל במצבו של קסטנר במישפט היתה בעת גילוי הפרטים על שליחות הצנחנים הארצישראליים לבודפשט ביוני 44. קסטנר הואשם בהסגרתם לס"ס ובאי-סיוע לחנה סנש, בעת היותה בכלא.

בקיץ 44 נותרו בבואדאפשט וסביבתה 200 אלף יהודים. למרות התבוסה בחזית עסקו הנאצים בתוכניות שונות להשמדתם. בחודשים אלה אירגן קסטנר סידרה של פגישות בגבול שווייץ-אוסטריה בין קרט

ישראל קסטנר עם בתו זיוי
„קח את האשה והילדה — ותברח מהארץ!“

פתחו במשא-ומתן חשאי על הצלת יהודי הונגריה. הד"ר ישראל רודולף קסטנר היה אחד מאנשי הוועדה. על קשריו של קסטנר במסגרת זו נסבו האשמותיו של מלכיאל גרינוואלד הקשיש.

אחרי כמה ימים של המישפט נשכח גרינוואלד, ואילו עדי-התביעה, הד"ר קסטר, הפך הדמות המרכזית במישפט. מישפט-גרינוואלד הפך מישפט-קסטנר. ה עויות במישפט חשפו סדרה של תמיהות. התמיהה הגדולה מכולן היתה כיצד פעלו קסטנר והוועדה הציונית שלו, בחסות אנשי הס"ס שנשלחו להשמיד את יהודי

הגרמנים פלשו להונגריה והשתלטו עליה. הם כוננו בה מיטרה של קוויולינגים, באמצעות הפאשיסטים המקומיים.

800 אלף יהודי הונגריה היו הקיבוץ ה יהודי הגדול והאחרון שנותר. השואה לא פגעה בהם כמעט. הדיקטטור השמרני, האדמירל הורטי הגן עליהם. עם הצבא הגרמני הגיעו לבואדאפשט אדולף אייכמן ואנשיו, במטרה להשמיד את יהודי הונגריה. עד מהרה התברר, כי תמורת סכומי-כסף גדולים ניתן היה לשאת ולתת עם אנשי הס"ס הגרמני על הצלת יהודים. קבוצה של פעילים ציוניים

בחצות ליל ה 4 במרס 1957 סיים הד"ר ישראל רודולף קסטנר את עבודתו, כי עורך-לילה במערכת היומן ההונגרי אוי קלט, ונסע במכונית הנרי ג' אפורה לביתו שבצפון תל-אביב. כאשר הגיע לשדרות-עמנואל, יצא ממכוניתו וצעד בצעדים מהירים לעבר הבית מס' 6. צעיר גבוה ורזה יצא מולו, שלף אקדה, ירה בו ונמלט.

הד"ר קסטנר היה אז בשיא המאבק לטיהור שמו, בעיקבות מערכה מישפטית ארוכה וקשה. המכונה „פרשת קסטנר“, קסטנר, עיתונאי איש-ציבור ומועמד מס' 53 ברשימת מפא"י לכנסת השנייה, נאבק על טיהור שמו מהאשמות שהוטחו בו לגבי פעילותו בעת שואת יהודי הונגריה — כאשר נשא ונתן עם הנאצים על עיסקות של הצלת יהודים.

סיפור הפרשה החל כאשר, לקראת סוף 1952, פירסם קשיש ירושלמי תימהוני בשם מלכיאל גרינוואלד בעלונו המשופל „מיכתבים לחברי המיזרחי“ האשמות נגד קסטנר, שבו ראה רודף-קאריירה שנהנה ממעשי השוד והרצח של היטלר. בין השאר כתב גרינוואלד בעלונו: „ידידי חברי המיזרחי בהונגריה, ידידי היקרים, ריח של פגר מגרד את נחירי. היתה זו הלוויה משופרא וסופרא. את ד"ר רודולף קסטנר צריך לחסל...“

גרינוואלד האשים בגלוי את קסטנר בכפרשת הקרקע לרצה יהודי הונגריה, ובגזל רכושם יחד עם פושע-המילחמה הנאצי קורט בכר. שקסטנר הצילו מעונש במישפט-נירנברג, עלידי מתן עדות לטובתו.

מאחר וד"ר קסטנר היה אז פקיד בכיר במשרד-המיסחר-והתעשייה, החליט היר עץ המישפטי לממשלה דאן, חיים כהן, שהעלון של גרינוואלד הגיעו לידיו, להגיש נגד מלכיאל גרינוואלד תביעה פלילית על הוצאת-דיבה. כתב-האישום הוגש ב 26 ב יוני 1953, ואילו המישפט עצמו נפתח בי בית-המישפט המחוזי בירושלים, לפני שר פטי יחיד, בנימין הלוי, ביום הראשון של 1954.

סדק במכונת-ההשמדה

סיפורה האמיתי של הפרשה המכונה „פרשת קסטנר“ החל בראשית שנת 1944, כאשר נראה היה שהמילחמה העולמית עומדת להסתיים. צבאות ברית-המועצות הגיעו להרי-הקרפטים והתקרבו לשערי הונגריה. הגרמנים נחלו תבוסה כללית ו נסוגו בכל החזיתות. המישפט השמרני-הימני בהונגריה התכוון לנטוש את בריתו עם הגרמנים. בבוקר ה 19 במרס גילו תושבי הונגריה ומאות אלפי יהודיה כי